

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.22 (3334) ●

● ЧАЦВЕР, 13 ЧЭРВЕНЯ, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

**Гасціннае
запашэнне**
Стар. 2

**У “Краіне Агнёў”
гаварылі па-
беларуску**
Дні культуры Беларусі
прайшлі ў Азербайджане
Стар. 3

**Незвычайны
гарадскі
вернісаж**
Стар. 4

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Калідор у будучыню

Беларускія навукоўцы прымуць удзел ва ўдасканаленні Вялікага адроннага калайдара і стварэнні для яго электронікі новага пакалення

Іна Ганчаровіч

Сёння Вялікі адронны калайдар (ВАК), бадай, адна з самых гарачых тэм на сайтах навін. Збудаваны ў 2008-м у 27-кіламетровым колцавым тунэлі, ён пралягае пад зямлёй на мяжы Францыі ды Швейцарыі. Для чаго будавалі? Каб вывучаць фізіку звышмалых часцін, шукаць адказы на пытанні, якія пралілі б святло на загадкі будовы Сусвету. ВАК сёння — самая складаная ўстаноўка з калінебудзь зробленых людзьмі. Унікальны аб'ект, мусіць, не толькі на Зямлі, але і ў Сонечнай сістэме. Апісаць яго настолькі ж складана, як і ўявіць. З аднаго боку, нутро калайдара — самае пустое месца ў нашай Галактыцы. З іншага — месца самае гарачае: пры сутыкненні элементарных часцін утвараецца тэмпература ў сотні мільёнаў градусаў: гэта ў 100 000 разоў больш, чым у сярэдзіне Сонца!

Праца ВАКа разлічана на некалькі этапаў. У канцы мінулага года сенсацыйным адкрыццём — знойдзены так званы базон Хігса! — завяршыўся першы этап. Базон назвалі “чароўнай часцінай”, ад якой, паводле версіі навукоўцаў, утварылася ўся існуючая

Многімі распрацоўкамі айчынных навукоўцаў цікавіцца і замежныя калегі

матэрыя, якая і вызначыла аблічча нашага Сусвету. І беларусам, пэўна ж, будзе цікава даведацца: доўгачаканы таямнічы базон быў “злоўлены” ў рукотворным пекле калайдара з удзелам і беларускіх вучоных.

Супрацоўніцтва нашых фізікаў з Еўрапейскім цэнтрам ядзерных даследаванняў (ЦЭРН), арганізацыяй, якая курыруе праект ВАК, пачалося задоўга да нараджэння ідэі яго стварэння. Высокі ўзровень падрыхтоўкі беларускіх

вучоных-фізікаў быў адзначаны яшчэ ў 1977 годзе, калі ў Гомельскую школу-семинар па фізіцы часцін прыехаў будучы гендырэктар цэнтру і будучы лаўрэат Нобелеўскай прэміі Карла Рубія.

→ Стар. 3

ВЕСТКІ

Па добрай творчай традыцыі

**Працы беларускіх мастакоў
прадстаўлены на III
Міжнароднай біенале
жывапісу ў Кішынёве**

У прыватнасці, свае работы экспануюць члены Саюза мастакоў Беларусі Валерый Таргонскі, Наталля Чыркова і Валерый Сідоркін з Мазыра, а таксама сям'я мастакоў з Гомеля: Анатоль Глеб і Таццяна Отчык. Яны прадставілі карціны “Ноч чырвонага дракона”, “У забытым доме”, “Белы слон”, “Жоўты пейзаж”, “Пасля адкрыцця выставы”, “Дома”.

Іх работы знаходзяцца ў дзяржаўных і прыватных калекцыях Беларусі, а таксама прыватных калекцыях Італіі, Нідэрландаў, Польшчы, Расіі, Украіны, Канады, Францыі, Германіі, Вялікабрытаніі, ЗША, Бельгіі, Славакіі, Венгрыі, Літвы, Малдовы.

Экспазіцыя ладзіцца ў выставачнай зале Саюза мастакоў Малдовы імя Канстанціна Брынкушы. У ёй удзельнічаюць амаль дзвесце прафесійных мастакоў з больш чым трыццаці краін.

Беларускія мастакі не першы раз прымаюць удзел у гэтай выставе. Так, на II Міжнароднай біенале жывапісу ў Кішынёве ў лістападзе 2011 года свае працы экспанавалі члены Саюза мастакоў Беларусі Валерый Сідоркін і Ала Клеўжыц з горада Мазыра Гомельскай вобласці — у асноўным яны прадставілі беларускія краявіды, замалёўкі роднай прыроды, пейзажы.

ЗЕМЛЯКІ

Што хвалюе Яна Сычэўскага?

Іван Ждановіч

Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы ўдзячна Беларусі за падтрымку яго шматлікіх культурна-асветніцкіх праектаў.

Спадар Ян Сычэўскі быў у ліку ўдзельнікаў круглага стала ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі, дзе абмяркоўваўся праект закона “Аб беларусах замежжа”. Ён, як вядома, даўно ўзначальвае Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы. Выступ-

ленне земляка, аднак, тычылася не толькі палажэнняў праекта закона, але і сучасных праблем суайчыннікаў на захад ад Буга.

На круглым сталі ішла дыскусія: ці ёсць сэнс у законе, які рыхтуецца, дэталізаваць формы работы дзяржавы з беларускай дыяспарай, узаконьваць нейкія льготы для беларусаў замежжа? У прыватнасці, гэта магло б тычыцца кошту візаў, праезду па тэрыторыі Беларусі для асобных катэгорый грамадзян, кошту пражывання суайчыннікаў з замежжа ў нашых гатэлях. Як

мяркуе Ян Сычэўскі, практычна ў кожнай дзяржаве, палітычнай сістэме немагчыма прымаць дэталёвыя законы: бо ўмовы існавання ўвесь час змяняюцца, у тым ліку і фінансавыя. “Тое тычыцца і праекта, які мы абмяркоўваем, — канкрэтызаваў ён. — Можа паляпшацца ці пагаршацца фінансавае становішча краіны ў бліжэйшыя гады, а пад усякія буйныя праекты патрэбны сродкі. Колькі? Усё нельга прадбачыць... Таму закон варта афармляць як напрамак дзейнасці дзяржавы на карысць нейкіх асяроддзяў.

Яго палажэнні могуць рэалізавацца ў залежнасці ад таго, якія магчымасці ў дзяржавы і ці ёсць на тое яе добрая воля. Апошнне, на мой погляд, самае важнае! І хоць закона па гэты час няма, але ж добрая воля з боку дзяржавы ярка праяўлялася ў дачыненні да беларусаў замежжа. Яна дапамагала нам як магла, а часамі і намнога больш. Мы бачылі тое з боку дзяржаўных дзеячаў, міністэрстваў, рэгіянальных улад: усе яны нам дапамагалі. Такім чынам быў пакліканы і Культурны цэнтр Рэспублікі Беларусь у

Польшчы, які выдатна працуе ў сферы культуры, асветы. Можна згадаць і іншыя правыя клопаты пра суайчыннікаў”.

Безумоўна, такую падтрымку адчуваюць найперш тыя суполкі беларусаў замежжа, якія самі актыўна працуюць на карысць Бацькаўшчыны, беларускай культуры, падтрымліваюць стасункі з беларускімі дзяржаўнымі і грамадскімі структурамі, творчымі гуртамі. Гэта заканамерна, бо і ў народзе кажуць: як гукнеш, так і адклікнецца.

→ Стар. 2

ПРАСТОРА ВЕДАЎ

Гасціннае запрашэнне

Магчыма, гэтая навіна дапаможа зрабіць правільны жыццёвы выбар некаму з маладых суайчыннікаў у замежжы. Нядаўна ў Маскве на сумесным пасяджэнні калегіі Дзяржкамтэта па навуцы і тэхналогіях, Міністэрства адукацыі Беларусі і Міністэрства адукацыі і навукі Расіі міністр адукацыі Беларусі Сяргей Маскевіч падкрэсліў: грамадзяне ЕўразЭС сёлета змогуць паступаць у ВНУ Беларусі па выніках гутаркі.

Іван Ждановіч

Міністр адзначыў: на працягу апошніх гадоў грамадзяне Беларусі і Расіі ўжо карыстаюцца роўнымі правамі пры паступленні ва ўстановы сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі. “Важным дасягненнем апошніх гадоў стала тое, што ў нашых краінах у цэлым забяспечваецца супастаўнасць зместу навучання і выхавання на ўсіх узроўнях адукацыі”, — сказаў ён. У прыватнасці, паступленне грамадзян Расіі ў ВНУ Беларусі на “бюджэт” ажыццяўляецца на роўных з беларускімі грамадзянамі ўмовах: па выніках уступных іспытаў у форме цэнтралізаванага тэставання.

Акрамя таго, у 2012 годзе ў Беларусі было прынята рашэнне: грамадзянам Расіі, Казахстана, Кыргызстана, Таджыкіста-

АРТУР ПРУПАС

Гарачая пара ўступных іспытаў ужо пачалася

на прадаставіць магчымасць паступлення ў беларускія ВНУ на ўмовах, прадугледжаных для замежных грамадзян, гэта значыць па выніках гутаркі (з аплатай за навучанне для замежных грамадзян). Гэтыя ўмовы дзейнічаюць і сёлета. У большасці расійскіх ВНУ і сярэдніх спецыяльных

навучальных устаноў прыём грамадзян Беларусі для навучання на платнай аснове таксама ідзе па выніках гутаркі, прытым тэрміны падачы дакументаў фактычна не абмежаваны, а навучанне пачынаецца па меры камплектавання груп.

Не абышлі ўвагай удзель-

нікі калегіі і пытанне аб узаемапрызнанні вынікаў адзінага дзяржэкзамену ў Расіі і цэнтралізаванага тэставання ў Беларусі. “Безумоўна, прапановы, якія маюцца па стварэнні прававога механізма ў мэтах узаемага прызнання вынікаў АДЭ і ЦТ, заслугуюць увагі, але пры гэтым патрабуюць больш дэталёвай прапрацоўкі на ўзроўні экспертаў”, — лічыць Сяргей Маскевіч.

На пасяджэнні адзначалася, што ў Беларусі і Расіі рэалізуюцца праекты, скіраваныя на пашырэнне выкарыстання інфармацыйных тэхналогій у адукацыйным працэсе, правядзена мерапрыемства па абнаўленні матэрыяльнай базы вучэбных кабінетаў. Паслядоўна вядзецца супрацоўніцтва ў сферы павышэння кваліфікацыі, перападрыхтоўкі настаўнікаў дзвюх краін, па выпрацоўцы новых метадык навучання. Педагогі актыўна супрацоўнічаюць у распрацоўцы падручнікаў і навукова-метадычных комплексаў для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі.

Як адзначылі ўдзельнікі калегіі, важную ролю ў арганізацыі сумеснай падрыхтоўкі спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй адыгрываюць Беларуска-Расійскі ўніверсітэт, філіялы Расійскага дзяржаўнага сацыяльнага ўніверсітэта і Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта эканомікі, статыстыкі і інфарматыкі. Напрыклад, летась толькі Беларуска-Расійскім ўніверсітэтам падрыхтавана больш за 700 спецыялістаў, у тым ліку звыш 90 з іх вучыліся за кошт бюджэтных сродкаў Расіі. Была закранута тэма аб наданні Беларуска-Расійскаму ўніверсітэту статуса дзяржаўнага, гаварылі і пра канцэпцыю яго развіцця на бліжэйшыя гады.

Свята збірае сяброў

У канцы ліпеня ў вёсцы Грудзічына Быхаўскага раёна, што на Магілёўшчыне, пройдзе IV Міжнароднае музычна-спартыўнае свята “Вялікая бард-рыбалка”

Леташні фестываль наведалі каля 1,5 тысячы чалавек, і, магчыма, сёлета гэтая лічба будзе перасягнута ўдвая. Арганізатары свята падкрэсліваюць, што без сімбіёзу грамадскасці ды ўлады фэст не здолеў бы развівацца такімі тэмпамі.

Па словах старшыні Быхаўскага райвыканкама, сустаршыні аргкамітэта свята Дзмітрыя Калева, Быхаўскі раён сёння з’яўляецца лідарам аграэкатурызму вобласці: кожны год тут рэгіструюцца новыя аграэкадзібы. Вядома, што гэтаму спрыяе і ўдалае становішча, і багатыя рэсурсы: праз тэрыторыю Быхаўшчыны праходзіць Днепр, акрамя таго, побач знаходзіцца Чыгрынскае вадасховішча. І такія мерапрыемствы спрыяюць развіццю аграэкатурызму.

Аснову праграмы “Вялікай бард-рыбалкі” складуць конкурс аўтарскай песні, рыбалюны турнір, Трэці Адкрыты чэмпіянат Беларусі па прыгатаванні стравы “Чыгрынская юшачка!”, а таксама канцэрты аўтарскай песні, інструментальнай музыкі ды класічнай гітары.

Папярэднічае свята Маладзёжная бард-акадэмія ў фармаце палатачнага летніка. Некалькі дзён з маладымі людзьмі будуць займацца прафесійныя музыканты і вядомыя аўтары-выканаўцы. Запланавана таксама і шоў-праграма “Жанчыны на рыбалцы”.

У фармаце “Кірмашу здароўя” ўпершыню адбудзецца лазневае свята “Лазенькі-2013”. Спартыўную ж праграму свята дапоўніць Першы Адкрыты турнір па пляжным валеболе. А галоўнай забаўляльнай падзеяй мерапрыемства стане канцэрт беларускіх і замежных гітарыстаў “І не толькі джаз...”.

Што хвалюе Яна Сычэўскага?

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

У Польшчы ж цяпер, расказваў Ян Сычэўскі, сітуацыя асабліва: “У нас асяроддзе беларускае цяпер не аднароднае і, можна сказаць, сканфіктаванае. Многія раней ведалі пра добрыя справы самай старой і прэстыжнай суполкі, Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы — цяпер апрача БГКТ існуе шмат іншых. На жаль, некаторыя з іх не рухаюцца ў напрамку праўды, і гэта нам вельмі баліць. Хоць суполкі беларускія па назвах, ды не паказваюць рэальныя факты ў дачыненні Беларусі, а рэалізуюць іншыя праграмы. Мне часам нават падаецца, што ў Польшчы ёсць няпісаны закон: калі не можаш напісаць пра Беларусь дрэнна — не пішы нічога... На мой

погляд, і “карта паляка” не ёсць праблема эканамічная, гэта не добрая воля дапамогі палякам, а дэманстрацыя палітычнай волі. Эксперты сцвярджаюць: у міжнародным маштабе гэта зроблена супраць права. Ёсць дэмакратычныя стандарты для ўсіх, але тады чаму адны тут становяцца лепшымі, а другія — горшымі? Навошта раслаенне людзей? Атрымліваецца: паляк у Беларусі будзе, як кажуць, велькім панам, калі будзе карыстацца “картай паляка”. Дарэчы, у нашым асяродку чуваць размовы, што і некаторыя нават беларусы па нацыянальнасці падключаюцца ў “карту паляка”. Бо прымаюць на сябе нейкія стандарты, нахштальт: што ён католік — а тое няпраўда. Ці што ведае дасканала польскую мову. На мой погляд, гэта

Ян Сычэўскі на сустрэчы ў Міністэрстве замежных спраў Беларусі

стандарты не дэмакратычныя, і яны ствараюць гэтакі закат (тут: у сэнсе завіхрэнне, узбаламучанасць. — Аўт.) на памежжы дзвюх дзяржаў. Хаця ў рэальнасці няма прычын, каб стасункі Беларусі і Польшчы, былі, я

б сказаў, непарытэтнымі, як цяпер”. Спавод Ян нагадаў пра кантакты БГКТ з творчымі гуртамі з Беларусі, ды часамі вельмі няпроста здабыць для артыстаў візы ў польскіх консульствах Беларусі. Напрыклад, два гады

таму ў Беластоку ладзілася Свята беларускай культуры, вялікае і прэстыжнае. Калектыў з Мінска быў запрошаны, ды ледзьве змог выехаць: з вялікай цяжкасцю ўдалося атрымаць візы ў мінскім консульстве.

І яшчэ пра адну вялікую праблему гаварыў на круглым stole ў беларускім МЗСе Ян Сычэўскі. Па яго словах, самае драматычнае для сяброў БГКТ цяпер — што ніхто з выпускнікоў двух беларускіх ліцэяў, у Бельску-Падляскім і Гайнаўцы, цяпер не хоча прадаўжаць вучобу ў Беларусі: “А вучацца там беларусы, ёсць і палякаў крыху, якія таксама вывучаюць беларускую мову. Чаму так адбываецца? Бо ліцэістам кажуць: нельга ехаць ў Беларусь, бо там няма дэмакратыі... То і няма сэнсу рабіць сабе ў галаве закат. А

раней жа праз многія гады мы накіроўвалі праз БГКТ да 30 асоб у ВНУ Беларусі кожны год! Яны вярталіся з дыпламамі, становіліся прафесіяналамі ў сваёй справе. Бо ўзровень адукацыі, навучання ў Беларусі вельмі высокі. А цяпер: ніводная асоба з Польшчы не паступае ў беларускія ВНУ. Я лічу, гэта вельмі драматычная сітуацыя, якая мае адмоўны ўплыў на нашу моладзь”. Прытым спавод Ян нагадаў, што БГКТ шмат мерапрыемстваў ладзіць менавіта для дзяцей, моладзі. Штогод арганізуецца конкурс “Пазнай Беларусь!”, ладзіцца цікавыя экскурсіі ў нашу краіну. “Раней то быў пазіўны штуршок у напрамку беларускай тоеснасці, — упэўнены Ян Сычэўскі. — Цяпер ён нейтралізуецца, можна сказаць, іншымі негатыўнымі фактарамі”.

Калідор у будучыню

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Сёння ў найбуйнейшай у свеце лабараторыі фізікі высокіх энергій працуюць дзясяткі лепшых спецыялістаў у галіне фізікі, ядзернай энергетыкі, оптыкі з Беларусі.

Ажыццяўленне праекта ВАК пачалося ў 1992 годзе. У яго праектаванні, тэставанні і навуковым суправаджэнні ўдзельнічалі спецыялісты з амаль ста краін. Беларускія навукоўцы з Нацыянальнага цэнтра фізікі часцін і высокіх энергій БДУ, Інстытута па матэрыялазнаўстве НАН Беларусі, Інстытута фізікі НАН Беларусі, НДІ ядзерных праблем БДУ ў тым спісе — на ганаровых першых месцах. Як распавёў дырэктар Нацыянальнага цэнтра фізікі часцін і высокіх энергій БДУ, доктар фізіка-матэматычных навук, прафесар Мікалай Шумейка, ад Беларусі за перыяд стварэння і працы ВАК каля сотні беларускіх вучоных у

розны час увайшлі ў “спісы калабарацыі”. “Кантынгент спецыялістаў мяняўся, — удакладняе Мікалай Максімавіч. — На этапе будаўніцтва ВАКа працавалі нашы матэрыялазнаўцы — спецыялісты па стварэнні дэтэктараў. Цяпер акцэнт — на фізікаў. Сёння мы ўдзельнічаем у ажыццяўленні двух праектаў, якія працуюць абсалютна незалежна, скарочана яны называюцца: SMS і ATLAS”.

Вучоны адзначае, што даследаванні беларускіх вучоных у галіне электронікі і дакладнай механікі ўдасціліся сусветнага прызнання. Гэта пацвярджаецца сотнямі публікацый у самых прэстыжных сусветных навуковых выданнях. Велізарную ролю ў стварэнні ВАКа адыгралі вядомыя беларускія прадпрыемствы: мінскія трактарны і станкабудаўнічы заводы. Без унікальных распрацовак іх спецыялістаў, без стварэн-

ня шматлікіх вузлоў падсістэм такія вынікі, якія вучоныя маюць сёння, не былі б атрыманы. Так, на заводзе “МЗОР” (абрэвіятура ад рускамоўнай назвы: Минский станкостроительный завод имени Октябрьской революции) у Мінску, былым флагмане савецкай высокадакладнай індустрыі, вырабляліся латуневыя паглынальнікі для прыбораў, якія вымяраюць энергію цяжкіх часцін. Кожны з іх ваżyць па 260 тон! Дарэчы, іх стварэнне, па словах прафесара Мікалая Шумейкі, было б немагчыма без... пераплаўлення артснарадаў з арсеналаў Паўночнага марскога флоту. Патрэбная колькасць сплаву з латуні была “ўзята” з мільёнаў гільзаў! На гэтым мінскім заводзе былі механічна апрацаваны і тарцы бэлек, якія злучаюць 25-метровыя магніты дэтэктара ў адно цэлае. Высокі ўклад беларускіх прадпрыемстваў

адзначаны “Залатой прэміяй ад калабарацыі SMS” і спецыяльным дыпламам калабарацыі ATLAS. Гэта вельмі высокія ўзнагароды: іх уладальнікамі пакуль з’яўляюцца адзінкі прадпрыемстваў свету.

Цяпер паскаральнік зараджаных часцін спынены: ідзе яго мадэрнізацыя, гэта гады на два. Навукоўцы ЦЭРНа правядуць работы па паляпшэнні яго характарыстык. Прычым і беларускія фізікі, інжынеры будуць працаваць над праектаваннем і тэставаннем электронікі новага пакалення калайдара. “Перад нашымі спецыялістамі пастаўлены дзве задачы, — расказаў Мікалай Шумейка. — Гэта, па-першае, мадэрнізацыя адроннага каларыметра дэтэктараў SMS і ATLAS з мэтай дасягнення максімальных энергій часцін, якія саўдараюцца. Па-другое, стварэнне так званай міённай сістэмы — яна рэгіструе міёны,

асаблівы клас часцін. Гэта ўжо з класа новай электронікі. У мадэрнізацыі прыме ўдзел Навукова-вытворчае аб’яднанне “Інтэграл” з прадпрыемствамі, што прымыкаюць да яго”.

Што будзе яшчэ адкрыта навукоўцамі пасля мадэрнізацыі ВАК — і ўявіць складана. Бо ВАК пабіў ўжо ўсе рэкорды. Напрыклад, створаны вакуум у паскаральніку “чысцейшы”, чым ва ўсёй Сонечнай сістэме. Але, як запэўніваюць спецыялісты, запас для адкрыццяў ёсць. “Колькасць задач, якія патрабуюць вырашэння, велізарная, — лічыць Мікалай Шумейка. — Бо наш Сусвет прыкладна на 70 працэнтаў складаецца з так званай цёмнай энергіі, пра якую мы па гэты час нічога не ведаем. Гэта невядомыя нам часціны, вылічаныя пакуль тэарэтычна. І мы спрабуем зафіксаваць іх у Вялікім адронным калайдараў”.

У “Краіне Агнёў” гаварылі па-беларуску

Дні культуры Беларусі прайшлі ў Азербайджане

Выстава беларускіх фотамастакоў не засталася без увагі

Юрый Чарнякевіч

Культурная праграма стала сапраўдным святам мастацтва і бліжэй пазнаёміла жыхароў “Краіны Агнёў” з беларускай культурай. Адкрыліся Дні культуры гала-канцэртам майстроў мастацтваў Беларусі ў Азербайджанскай дзяржаўнай філармоніі ў Баку. А яшчэ ў сталіцы Азербайджана прайшлі выступленні лепшых беларускіх калектываў і выканаўцаў. Сярод іх — Беларускі дзяржаўны ансамбль народнай музыкі “Свята”, оперныя выканаўцы Крыскенція Стасенка і Міхаіл Пузанаў, лаўрэат міжнародных конкурсаў, баяніст Уладзіслаў Плігаўка, эстрадная спявачка Гюнеш, канкурсантка дзіцячага музычнага конкурсу “Віцебск” на XXII Міжнародным фестывалі мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” Паліна Бурло.

У Азербайджане таксама прайшлі Дні кіно Рэспублікі Беларусь. Так, у кінацэнтры “Нізамі” паказалі беларускія анима-

цыйныя карціны і мастацкую стужку “Брэсцкая крэпасць”, а таксама фільм-прэм’еру мінулага года “Выкрасці Бельмандо”.

Адкрываючы Дні культуры Беларусі міністр культуры і турызму Азербайджана Абульфас Гараеў падкрэсліў, што Беларусь і Азербайджан традыцыйна звязваюць цёплыя сяброўскія адносіны.

У апошні час супрацоўніцтва дзвюх краін становіцца ўсё больш актыўным, культурныя сувязі паміж Азербайджанам і Беларуссю пашыраюцца з кожным годам. Азербайджан валодае вялікім культурным патэнцыялам, і, па словах міністра, неабходна развіваць узаемныя адносіны ў больш маштабнай і комплекснай форме.

У сваю чаргу намеснік міністра культуры Беларусі Васіль Чэрнік падзякаваў свайму калегу за гасціннасць. Васіль Чэрнік адзначыў, што супрацоўніцтва ў сферы культуры з’яўляецца важным складнікам адносін паміж дзяржавамі.

ПРЫЦЯГНЕННЕ ЗЯМЛІ

Спадчына для Юлі

Дачка ваеннага лётчыка з Кіева ведае многія адметныя беларускія словы і памятае, што родавыя карані яе — у Дубровенскім раёне Віцебшчыны

Іван і Валянціна Ждановічы

Угледзьцеся ў яе фота, шапоўныя чытачы. Зямлячка вам знаёма? Калі вы пастаянны чытач “Голас Радзімы”, то здагадаліся: Юля Аўдзеенка ўжо была на калектыўных здымках, што ілюстравалі тэксты з нашага ўкраінскага цыкла. Пара пазнаёміцца з ёй пабліжэй.

Вось фрагмент запісу размовы з Юляй у Кіеве, у Пасольстве Беларусі, на пачатку мая: “Я нарадзілася ў горадзе Дуброўне Віцебскай вобласці. І бацькі мае з тых мясцін: тата са Станіславава, мама — з Чубакова, гэта родныя і мне вёскі Дубровеншчыны. Тата, яго завуць Мікалай, ваенны лётчык, і так склаліся яго жыццёвыя дарогі, што мы прыехалі жыць у Кіеў. Але я часта бываю на зямлі бацькоў і продкаў, раз у год — як мінімум. І з Беларуссю ў мяне спалучаны асаблівы ўспаміны дзяцінства. Я ведаю: многія адукаваныя маладыя людзі, апынуўшыся ў іншых краінах, цікавяцца сваёй гістарычнай радзімай. Мне падаецца, гэта вельмі важна для агульнага развіцця, духоўнага станаўлення асобы”.

Можна парадавацца, што дзяўчына з маладых год цягнецца да культурнай спадчыны продкаў-беларусаў. Рамантык па натуре: Юля і вершы піша, у тым ліку “па матывах” вясковага маленства, а раней марыла пра журналістыку. Хоць і на зямлі, пэўна, стаіць цвёрда — летась закончыла Нацыянальны авіяцыйны ўніверсітэт у Кіеве і працуе юрыстам у дзяржаўнай авіяслужбе ў Міністэрстве інфраструктуры Украіны.

Юля цікавіцца гісторыяй авіяцыі, самалётамі, займаецца верхавой яздой, фатаграфіяй, ценіць у чалавеку вернасць. І мовы ёй цікава вывучаць: марыць “ідэальна размаўляць на англійскай ды іншых”. Хоча, каб у будучыні праца яе была звязана з Беларуссю — напрыклад, с развіццём авіязносін паміж нашымі краінамі.

Не ведаем, як Юлі, а нам падалося вельмі сімвалічным, што і Дуброўна, і Кіеў стаяць на Дняпры — магутнай рацэ, што лучыць народы. Па берагах яго, сведчаць археолагі, шмат было старажытных паселішчаў, там праходзілі водныя шляхі “з варагаў у грэкі”. Можна, таму і культуры народаў падобныя, і па генах, па крыві, чулі мы ў Кіеве, украінцам беларусы — самыя блізкія браты. Таму стасункі паміж Беларуссю і Украінай, мае рацыю Юля, абавязкова будуць развівацца: бо дзейнічае вечны закон прыцягнення падобнага.

А што за закон такі? Можна пачытаць тое ў мудрых кніжках, даведацца, што ў яго шмат праяў. Вось Юля расказвае, як бацькі яе наведваюць сваіх маці, яе бабуль у Дубровенскім раёне. “І мне хацелася б часцей там быць, — дадае суб’ядніца. — Там у мяне багата сяброў. Я шмат вандравала па Беларусі, наведвалі мы родзічаў у Віцебскай вобласці, Магілёве і вобласці, Мінску”. Гэта і ёсць: прыцягненне радні, зямлі бацькоў. Адкрытая для такіх кантактаў душа Юлі, і таму шмат сяброў да яе і ў Кіеве з Беларусі прыжджае. А яна хоча пабываць і ў заходніх рэгіёнах краіны: у Брэсце, Гродне. Праўда, падказалі мы зямляч-

Зямлячка з Кіева Юля Аўдзеенка

цы, і на Дубровеншчыне нямала знакамітых месцаў. Адтуль родам Аляксандр Казарскі, капітан брыга “Меркурый”, які вызначыўся ў Руска-турэцкай вайне: герою самы першы помнік у Севастопалі паставілі, з надпісам “Нашчадкам у прыклад”. Ля яго беларусы горада па святых і збіраюцца.

Збіраюць, гуртуюць людзей, прымушаюць разважаць над праблемамі вечнымі і надзённымі спектаклі, пастаўленыя па п’есах сучаснага класіка, драматурга Аляксея Дударова. Па яго сцэнарыі зняты на пачатку 80-х душэўны фільм “Белья Росы”, здымаецца і працяг кінахіта. А родам Аляксея Ануфрыевіч з Дубровеншчыны, з вёскі Зарубы. “Дударова пакуль не ведаю, але трэба будзе яго творы пачытаць, — жыва адгукнулася Юля. — Думаю, і бацькам тое цікава будзе”.

У Юлі шмат цёплых успамінаў пра канікулы ў Чубакова: “Там вёска немалая. Прырода вельмі прыгожая, возера недалёка, і мы хадзілі туды з сябрамі купацца, загараць, рыбу вудзіць. Цяпер, хоць вёска і змянілася, але ўспаміны жывыя, цягне мяне туды”.

Мы гутарылі па-руску, але запыталі, якія словы беларускія Юля чула ад мясцовых дзяцей і дарослых на Дубровеншчыне. Яна прыгожа ўсміхнулася: “Я ведаю шмат беларускіх слоўцаў, цудоўна разумею землякоў. Асабліва ж мне запомнілася слова каўнерык...”

ЗАМАЛЁЎКІ З НАТУРЫ

Незвычайны гарадскі вернісаж

Мінская плошча Якуба Коласа пераўтварылася ў імправізаваную карцінную галерэю: сёння тут можна пабачыць палотны знакамітага Казіміра Малевіча

Кацярына Мядзведская

Так склалася, што ў ніводным музеі Беларусі няма карцін Малевіча. Хоць мастак і лічыцца нашым земляком (карані яго па бацькоўскай лініі — паміж Капылём і Нясвіжам). “На жаль, далёка не ўсе могуць паехаць у Расію ці ў заходнія краіны спецыяльна для таго, каб пабачыць творы мастака, — разважае адна з арганізатараў імпрэзы, дырэктар мінскага Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Наталля Шаранговіч. — Аднак хацелася б, каб творчасць мастака цікавілася як мага больш людзей, каб ведалі яе, часцей паказвалі”.

І вось да 135-гадовага юбілею майстра на мінскай плошчы Якуба Коласа ўсталявалі стэнды з рэпрадукцыямі яго карцін. Цяпер адкрыць для сябе творчасць земляка змогуць усе жадаючыя. Прычым бясплатна і ў любую частку сутак. А незвычайная

акцыя працягнецца ажно да 20 верасня.

Сярод васемнаццаці работ вулічнага вернісажу — вядомыя малевічаўскія “Аўтапартрэт” 1910 года, “Вясенні сад у квеце”, “Чырвоны супраматычны квадрат”, “Дзяўчына з грэбнем у валасах”. Ёсць сярод іх і знакаміты “Чорны квадрат”, прычым той самы — першы, напісаны мастаком у 1915 годзе, а не адзін з трох аўтарскіх паўтарэнняў, што былі зроблены пазней. Для экспазіцыі падабраны работы розных этапаў творчасці мастака, у тым ліку і кароткага віцебскага перыяду (з 1919 па 1922), калі Малевіч па запрашэнні Марка Шагала кіраваў майстэрняй у Народным мастацкім вучылішчы ў Віцебску.

Адметна, што на такой імправізаванай выставе можна не толькі пабачыць карціны ў павялічаным маштабе, але і прачытаць інфармацыю пра творы на

Ля вулічнай экспазіцыі карцін Казіміра Малевіча

рускай, беларускай і англійскай мовах. “Мастак шмат пісаў пра свае працы, захавалася вялікая колькасць апублікаваных матэрыялаў, — гаворыць Наталля Шаранговіч. — Таму ў тэкставых апісаннях, што суправаджаюць кожную рэпрадукцыю, скарыстаны выказванні самога мас-

така. І зроблена гэта для таго, каб гараджане “пачулі” голас аўтара”. Яксаць жа работ пры павелічэнні маштабу не згубілася, адзначае Наталля Шаранговіч. А слайды карцін Малевіча прадставілі Трацяцоўская галерэя, дзе знаходзіцца большая частка твораў майстра, і Рускі музей.

Дарэчы, выстава пад адкрытым небам праходзіць як працяг праекта “Мастак і горад”. Так, другі год запар мінчане і госці сталіцы знаёмяцца з творчасцю вялікіх мастакоў, вядомых ва ўсім свеце і цесна звязаных з Беларуссю. Летась праект прысвячаўся Марку Шагала.

АСОБЫ

Бацька “Палескіх рабінзонаў”

Юбілей Янкі Маўра — гэта свята ўсіх, хто любіць падарожжы і цудоўныя прыгоды

Іван Бяляцкі

Зайшоў у залу Нацыянальнай бібліятэкі, і адразу зразумеў: тут і пройдзе літаратурнае свята з нагоды 130-х угодкаў Янкі Маўра. Шмат дзяцей, разумных і вясёлых, зацікаўленых. Менавіта для такіх і пісаў мудры педагог, тонка адчуваючы дзіцячую душу. Размаўляў з імі, як з дарослымі, на роўных, паважаў у іх асобу. На вечарыне я пачуў: Янка Маўр варты нашай пашаны, а творы яго — на роўні з кніжным серыялам пра Гары Потэра. Яны не толькі цікавыя і павучальныя, а яшчэ і канкурэнтназдольныя. “Да кнігі, якія адкрываюць чытачу свет і людзей і абуджаюць творчую фантазію, належаць кнігі Янкі Маўра”, казаў у свой час пісьменнік Алесь Якімовіч.

Адзін з удзельнікаў урачыстасці раскажаў, як у дзяцінстве чытаў “Палескіх рабінзонаў”:

“Забыўся аб усім на свеце. Чытаеш, чытаеш... Нават і есці не хочаш. Добрая кніга аб’ядноўвае людзей. І таму яе трэба перакладаць на іншыя мовы. Калі будучы

На выставе ў Нацыянальнай бібліятэцы прадстаўлены творы Янкі Маўра

добра пераклады, тады людзі зацікавяцца. Праз рускую мову, напрыклад, у свеце сталі вядомыя Быкаў і Караткевіч, ды і не толькі яны”. З кім толькі ні параўноўвалі Янку Маўра! Жуль Верн, Чарльз Дзікенс, Марк Твэн... Але бярэш яго кнігу і разумеш: гэта Маўр. Падобны на ўсіх і неподобны ні на каго.

Варта яшчэ згадаць пра цікавую “жанчыну-з’яву” сярод бе-

ларускай інтэлегенцыі: Марыя Міцкевіч — унучка двух класікаў, Якуба Коласа і Янкі Маўра. Неяк на адной імпрэзе Адам Мальдзіс запытаў у яе: як адчувае сябе чалавек, у якога двое дзядоў — класікі? “Трэба адпавядаць, а паколькі я не пішу вершы, то займалася грамадскай справай, — адказала Марыя Міхайлаўна. — Хацела быць карыснай і ў іншых справах, таму занялася дабрачынным дзіцячым

фондам “Сакавік”, хоць па прафесіі матэматык”. Марыі было сапраўды вельмі цікава з “дзедам Маўрам”, яна вельмі любіла яго размовы пра іншыя краіны і пачала вандроўкамі захапляцца. Дзеду вельмі многа лістоў прыходзіла ад эсперантыстаў свету. Яна пачала збіраць маркі, а ён падаграваў яе цікаўнасць да іншых краін.

Янка Маўр быў вялікі настаўнік. Пра гэта неаднаразова ўспаміналі родныя. Цішыня на яго ўроках, кажучы, была ідэальная. А каб атрымаць новую марку ў сваю калекцыю, Марыя Міхайлаўна павінна была ведаць усё пра краіну, з якой яна прыйшла. Таму, дарэчы, у свой час яна нават перамагла ў тэлеконкурсе “Што вы ведаеце пра Польшчу?”

Зяцем Янкі Маўра стаў сын Якуба Коласа. “Міхась Канстанцінавіч, хто такі Янка Маўр у Вашым уяўленні?” — запыталі ў яго на імпрэзе. “Мне як тэхніку нялёгка весці размову аб узроўні майстэрства пісьменнікаў, — адказаў ён. — Іван Міхайлавіч быў вельмі цікавым, неардынарным чалавекам. Цікавы быў сваёй самабытнасцю”.

Свой сярод сваіх

Юрый Чарнякевіч

“Лістапад” атрымаў пастаянную акрэдытацыю Міжнароднай федэрацыі асацыяцый кінапрадзюсарў

Як распавяла мне прэс-сакратар Міністэрства культуры Беларусі Юлія Віскуб, гэтая знакавая падзея адбылася падчас 66-га Міжнароднага Канскага кінафестывалю. Такім чынам, мінскі фестываль прызнаны міжнароднай кінасупольнасцю за “свайго” за высокую якасць падрыхтоўкі форуму.

Зараз у складзе Міжнароднай федэрацыі асацыяцый кінапрадзюсарў FIAPF — 31 удзельнік з 25 краін, якія вырабляюць кінапрадукцыю.

Трэба сказаць, што патрабаванні асацыяцыі да фестывалю даволі сур’ёзныя. Так, яны ўключаюць такія крытэрыі, як добрыя арганізацыйныя рэсурсы на працягу года, па-сапраўднаму міжнародны выбар фільмаў і конкурсных журы, размяшчэнне міжнародных карэспандэнтаў, дбайныя меры па прадукцыйнай пэрацыі, падтрымка з боку мясцовай кінаіндустрыі, высокія стандарты публікацый і шырокага інфармацыйнага забеспячэння.

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Светская Беларусь».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацый Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1940, Заказ: 490

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 3.04.2009. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць. © “Голас Радзімы”, 2013